

Oglasi, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. lažu se naputničom ili položicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 247249. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nosio ga sve pokvari“ Narodna polovica.

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Crociera br. 1. II. kat.)

Izlazi svakog četvrtka o pedeset. Netiskani dopisi se ne vraćaju opodpisani ne tiskaju nfrankirani ne primaju. Predplata se poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 250 na pol godine. Izvan carevine više poštarina. Plaća i utaje se u Puli. Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste. Uredništvo i uprava nalazi se u Tinkari J. Krmpotić i dr. (Via Giulia br. 1), kamoneka se nalazivaju sva pisma i predplate.

Interpelacije zastupnika Spinčića.

Za učvršćenje brodova u dražici Porozine.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina upravitelja ministarstva trgovine.

Obzirom na to, što se zaustavljaju u dražici Porozine, u sjevero zapadnom dijelu otoka Cres, nekoli parobrodi radi ukrcavanja i izkrcavanja osoba i predmeta i što neima tamo niti jedne bove za učvršćenje parobroda, te se nadju za iole nepovoljnije vremena koli osoba toli predmeti u pogibelji, da će se izgubiti ili jako ošteti, uslobadaju se potpisani stavili na njegovu preuzvišenost gospodina upravitelja ministarstva trgovine slijedeći upit:

„Je li njegovu preuzvišenost voljna poduzeti potrebite korake, da se u dražici Porozine postavi barem bove za učvršćenje parobroda i drugih brodova, koji se tako zaustavljaju?“

U Beču, 29. septembra 1905. (Slijede potpisi).

Pučka škola u Sušnjevcu.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost g. upravitelja ministarstva bogostovja i nastave.

Pred dulje vremena ustrojena bijaše od pozvanih čimbenika javna pučka škola u Sušnjevcu — kotar Pazin u Istri. Pošto je občina velikim naporom i pomoću drugih priredila zgradu, a občinstvo velikom čežnjom otvorenje škole očekivalo, bila bi se imala ista već prošle školske godine otvoriti. Nu to se nije za libože niti danas dogodilo.

Istarski je zemaljski odbor proti ustrojenju ove škole uložio utok a istarski je sabor troškove za istu zanekao.

U pravедnoj predpostavi, da je c. k. zemaljsko školsko vieće za Istru kod ustrojenja javne obće pučke škole u Sušnjevcu po pravu i zakonu postupalo i vražjujući okolnost, da se na otvorenje ove vrlo potrebite škole već duže čeka, uslobadaju se potpisani stavili na njegovu preuzvišenost gospodina upravitelja ministarstva bogostovja i nastave slijedeći upit:

„Je li njegovu preuzvišenost sklon a shodna poduzeti, da se javnu, već dulje vremena pravilno ustrojenu pučku školu u Sušnjevcu, za koju postoje svi preduvjeti, već jednom otvori, te time pravu i zakonu zadovolji?“

U Beču, 29. septembra 1905. (Slijede potpisi).

Za hrvatsku školu u Cresu.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina upravitelja ministarstva bogostovja i nastave.

Na temelju obrazloženja stvari, sadržanog u interpelaciji prvo potpisanoj i drugova od dne 13. maja 1905. uslobadaju se potpisani stavili na njegovu preuzvišenost gosp. upravitelja ministarstva bogostovja i nastave slijedeći upit:

„I. Je li njegovu preuzvišenost sklon a dati pitanje ustrojenja pučke škole sa hrvatskim naukovnim jezikom u Cresu, na pose zatezanje sa održavanjom dotične

komisijonalne razprave te protuhrvatske spletke predsjednika c. k. kotarskog škol. vieća u Malom Lošinj u bezodvlačno i najstrožije po nepristranoj osobi iztražiti, te uspjeh toga car. vieću priobćiti? II. Je li njegovu preuzvišenost voljna shodna poduzeti, da već jednom istoj podredjene školske oblasti, koje su po zakonu na to pozvane, da odlučuju o ustrojenju škola i ustanovljenju naukovnog jezika, u pitanju ustrojenja jedne pučke škole sa hrvatskim naukovnim jezikom u Cresu, po pravu i zakonu odluče?“

U Beču, 29. septembra 1905.

(Slijede potpisi).

Pučka škola u Sv. Lovreću od Predubea.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina upravitelja ministarstva bogostovja i nastave.

Dugo je trajalo, dok se je od strane c. k. školskih oblasti — pošto je aprila 1902. društvo „Družba sv. Cirila i Metod a za Istru“ školsku zgradu dovršilo — za ustrojenje jedne javne pučke škole u Sv. Lovreću od Predubea, u mjestnoj občini Labin, kotar Pazin u Istri, izjavilo. To se je konačno ipak dogodilo i škola bijaše dne 3. februara 1903. od učitelja Mateja Lukeža, koga su pozvane za to c. k. školske oblasti natučile, otvorena. Pošto je ovaj početkom školske godine 1904./1905. drugo mjesto zadobio, bijaše u Sv. Lovreću Josip Zlatić također od pozvanih na to c. k. školskih oblasti namješten.

Taj mladić nije pako mogao da redovite plaće, te mu je primorala spomenuta „Družba“ na pomoć priskočiti. Učitelju Zlatiću u Sv. Lovreću nije se plaću radi toga doznačilo, jer je istarski sabor kod razprave zemaljskog proručana odnosnu svoju navlaš brisao. Od to doba prepriu se c. k. državne i autonomne zemaljske oblasti; prve stoje na stanovitu, da postoji škola u Sv. Lovreću pravno i zakonito, dotim uzkraćuju druge iznos za izplatu učitelja.

Medjutim je Jesip Zlatić Sv. Lovreć zapustio, te je škola, koju je preko stotina učenika polazio, ostala bez učitelja, tako da će sada „Societá politica istriana“, koja da se je u jednoj od svojih sjednica tužila, što njoj se nije posredilo prepričiti školu u Sv. Lovreću, biti zadovoljna.

Obzirom na tu okolnost i obzirom na to, što bijaše u Sv. Lovreću od Predubea javna pučka škola od pozvanih na to čimbenika već pred oko dvie godine ustrojena, što bijahu na istoj već dva učitelja namještena — drugi a da nije primao pripadajuće mu plaće — što je tako posve svrši odgovarajuća školska zgrada i preko sto djece željno na poduku čeka, uslobadaju se potpisani upraviteli njegovu preuzvišenost gosp. upravitelja ministarstva bogostovja i nastave slijedeći upit:

„Je li njegovu preuzvišenost voljna shodna poduzeti, da se na javnoj pučkoj školi u Sv. Lovreću od Predubea bezodvlačno namjesti učitelja i da se istomu pripadajuću plaću redovito doznači?“

U Beču, 29. septembra 1905.

(Slijede potpisi).

Iz carevinskoga vieća.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 8. oktobra 1905. (Na-stavak).

Zube, saktjivi i nađe Talijana.

Istrijanac, Talijanac dr Bartoli veli, da govori proti volji, jer da ga iskustvo uči da govori u ovom parlamentu ništa nekoriste. Radi postupka parlamenta i vlade u talijanskom sveučilišnom pitanju morali bi Talijani vredjati i psovati vladu, razbijati klupe, činiti kraval i prietiiti svaki rad u parlamento. Bilo bi zadnje vrijeme da udarimo drugi put. Ali naš je značaj takav, da se sramimo ovdje nepristojno postupati, a niti koristilo nam nebi. U znak protesta bili bi mogli svi mandate položiti, ali nismo htjeli, jer će bit najdalje za jednu godinu novi izbori. Neće mnogo proći i naše pučanstvo moći će dati odluka svomu čuvstovanju. Nemože već podnašati da se ovako s njim postupa. Stranke, vlada i još koji faktor u ovoj državi doći će do uvjerenja kako je slaba ona politika koja smielu izvrgava najviše interese naroda. Je li se može gore s kojim narodom postupati nego li se s talijanskim u univerzitetakom pitanju? Mi ju pitamo već trideset godina, pak što smo dobili? Ništa! A i pitali smo Trst ili ništa. Mi smo se i opet jednom prevarili. Ali mi ćemo i unapred zahtjevati univerzu u Trstu, i nećemo se u tom pred ničim prestrašiti. Nebojimo se opozicije raznih u naših pokrajnih gostoljubivo primljenih slavenskih plemena (ste ga čuli dom Bartola?). Usljed od Providnosti ustanovljenih zakona (vidite ga malo!) nijedno nije uspjelo na naš udes uplivati. Mi se smijemo na groznje sa njemačke strane. Trst neće biti nikad njemački, pa makar došlo tamo još više Njemaca. Sami Njemci se tamo potalijancuju, pače i irredentiate postaju. Nijedna protivnost neće nas odvratiti od našega zahtjeva. U politici kao nit u ljubavi nema jamaš (nikad). Trščanski zemaljski odbor nas moli, da zastupamo njegove odluke dva dana prije stvorene. Vlada neka zadovolji zahtjev od god. 1899., te dozvoli da se u Trstu na troškove občine otvori bar dvie fakultete, i neka se odobri nauke i izpite položene u kraljevstvu Italiji. Tomu se neće zadovoljiti. Za to će u mladim srcima sve više rasti ljubav za daleku domovinu i protimba proti onima, koji su krivi našem stanju. U ostalom, nepravica učinjena nam u sveučilišnom pitanju je samo kolobar u verigi nepravica, što se nam ih počinja. Mi tužimo javno Gautschevu vladu. O autonomiji Trentina ne čuje se ništa. Trst zahtjeva drugu telefonsku svezu sa Riekom i Korminom. Goitea hoće željeznički spoj sa Cervinjanom i povišenje svote proti pellagri. Istra čeka na sagradjenje željeznice Poreč-Kanfanar, na sankcioniranje zakona c dielit občina Pazin, Buzeš, Ka-tav, na razdieljenje učiteljstva u Koprniku, tako, da bude hrvatski i slovenski odjel drugamo prenešene. Gleda popunjenja javnih služba za htjevali smo od vlade, da se uzme obzir na talijanski živalj, i da bude talijanski jezik kod državnih uređ a službeni a kod sudbenih razpravni. U jezikovnoj zakonskoj osnovi, koju je obećao ministar-predsjednik,

neka se talijanskom jeziku dade onu prednost koja ga ide. Mjesto njemačkoga naukovnoga jezika u Trentinu, Trstu, Gorickoj, Istri, gdje taj postoji, neka se uvede talijanski. Na sva ta pitanja i zahtjeve ostao je gospodin ministar predsjednik niem. Za kratko doći će drugi zastupnici u parlamento. Oni će mizda činiti, te će se i vlada i parlamento kajati, što se nije ispunilo talijanskih zahtjeva. U ostalom, neka se okolnosti razviju kako mu drago, mi se ne bojimo za svoju budućnost, jer jaka je u nas vjera u sreću naše domovine. Od mnogih naroda ove države ni jedan ju ne ljubi, svi od nje hježe. Austrija uzdrži se samo igrom sila. Među mnogimi narodi, naš talijanski ima najmanje interesa, da suzdrži proces razpadnuća države. Razpadne li se ova stara zgrada, mi Talijani nećemo radi toga biti bez krova. (Ovomu govoru su Talijani odobravali.)

Zaključak razprave. Iza dra Bartola govorio je još grof Sternberg koji je za svoga govora, uvriedjen od zastupnika Adolfa bacio kupicu s vodom na ovoga. Tom sablazni, i što je s njom skopčano, te običnimi stvarnimi ispravci, svršila je razprava, koja je trajala tjedan i pol, i pri kojoj se nije stvorilo nikakva zaključka obzirom na krizu u Ugarskoj, nit na krizu u cijeloj monarhiji.

Proti izseljivanju. Zastupnik Šuklje i drugovi postavili su prešni predlog, koji ide za tim da se poduzme mjere kojima bi se omedjasil o izseljivanje u Ameriku. Obrazlažući svoj predlog da se izseljivanje iz Dolenske mora smatrati kao bolest, koja prouzrokuje, da neima doma radnih sila, i u obće da se ne može napredovati: On veli dalje da su Hrvatska, Slavonija, Dalmacija od prirode najobdarenije zemlje u Evropi, ipak vlada tamo takovo siromaštvo, da moradu ljudi izseljavati. Tim da se imadu tumačiti zaključci na Rieci. (Jedan Šuklje hoće da ih kritikuje!). To je politika zdrojnosti. Mi Slovenci ne razumiamo tih zaključaka, i nadamo se da ih hrvatski narod neće ratifikovati. Kad bi to učinio, tad bi morali Slovenci, prem bi njim zao bilo, izjaviti da se u tom njihovi putevi križaju. Kač bi se uzradilo prema prešnom predlogu i Hrvatom bi se pomoglo.

Ministar unutarnjih poslova Bylandt priznaje posljedice izseljivanja u Kraunskoj. Policijskimi mjerami se toga zaprietiiti ne može. Valja gospodarstvo poduprijeti. U tom bi pomogla i izgradnja bielokranjskih željeznica. A pomaže se i obskrbljivanjem vodom. Zastupnik Stojan iztaknuo je, da izseljivanje domaće življa koristi najviše tudjim poduzećem.

Prešnost predloga bila je prihvaćena. (Konac slijedi.)

Politički pregled.

U Puli 18. oktobra 1905.

Austro-Ugarska

Njemačko-liberalni zastupnik Dr. Sylvester razpravlja u jednom od svojih glasila o pitanju zasjedanja skupnih delegacija koje je ugarska kriza zaprietiila. On zagovara,

da se ukine ta instituciju, pošto je ona posiala jednostavni odbor austrijskog i mađarskog parlamenta.

Ovaj par zasjedaju već neki zemaljski sabori, između kojih je najvažniji onaj kraljevine Češke. Od njegova rada ho odvisi i buduće djelovanje carevinskoga vieća, jer ako se tamo nagode Česi i Nijemci, radiće oni jedni i drugi triezno i u središnjem parlamentu; budu li pako Nijemci ostrairali u českom saboru, tad će im Česi vratiti šilo za ogojilo u carevinskom vieću.

Dalmatinski sabor otvoren je također dne 16 o. mj. U otvorenom govoru predsjednik Ivčević je spomenuo smrt narodnoga velikana i mecena Strossmayera. Zatim je pročitao dugi program rada za ovo saborsko zasjedanje. U ime vlade govorio je zamjenik namjestnika Nardelli. Reče da će svom dušom privržen rođenoj zemlji nastojati oko poboljšanja njenih materijalnih i moralnih odnosa. Osnova za uveđenje hrvatskog jezika u državne urede u zemlji da je već gotova, te da će biti čim prije iznesena pred sabor. Jezično ovo pitanje je za riješeno prema narodnostnom karakteru zemlje, prema postojećim okolnostima i koristi službe. Novi zastupnik Dr. Tresić položio je zastupničku prisegu.

Zast. Biankini je interpelirao glede pobune mornara na ratnom brodu „Panthor“, na kom se nalazi preko 100 Dalmatinaca.

Klub talijanske stranke na dalmatinskom saboru izdao je izjavu, kojom osuđuje austrijsku upravu a prema riečkoj resoluciji najveću rezervu i posvemašnju slobodu u budućem svom djelovanju.

Istarski sabor neće se ovaj put sastati, jer nije došlo do sporazumka između talijanske rijeke i slavenske manjine, ili, da jasnije kažemo, jer vlada neće da izvrši otvoreno svoje obećanje hojeći se tobož talijanske sabsorske većine.

Srbija.

Dne 16. o. mj. je kralj Petar svečanim načinom otvorio skupštinu. U priostolnom govoru veli kralj, da će on u sporazumu sa vladom nastaviti daljnji odgoj punoljetnim postalog priostolnolosljednika u smislu srbskih narodnih tradicija i u duhu ustavne umjerenosti. Skupština će se ovoga puta baviti pretežno zakonskim osnovama za podizanje narodnog gospodarstva. Troškovi za novo naružanje vojske namirit će se iz zajma. Sa stranim državama vladaju dobri i korrektni odnosi. Tako je ne samo osigurano trajno prijateljstvo, nego ima i nade, da će prema unutarnjem razvoju prilika na Balkanu interesi balkanskih naroda biti upućeni prema boljoj budućnosti.

Bugarska.

Dne 16. o. mj. pripio je knez Ferdinand u Pariz, gdje ga je dočekao odastanik predsjednika republike general Dubois, ministar predsjednik Rouvier i osoblje bugarske agencije. Izkazana mu je vojnička počast.

Turska vlada odgovorila je na zajedničku notu velevlasti glede financijalne kontrole u Macedoniji nepovoljno. Ona navadja tobožnje reforme uvedene u Macedoniji izliuč kao je već financijalni program u ovoj pokrajini proveden. Kad bi se uvela drugčija naredba — kaže — povriđila bi se vlast sultanova. I tako se opet jednom pokazalo, kako znađe vješto turska vlada za nos voditi mudru diplomaciju europskeju.

Rusija.

Službeno se javlja preko Pariza i Washingtona, da su ruski car i japanski mikado 14. o. mj. podpisali ugovor mira i time rusko-japanski rat službeno dokončali. Izmjena potvrđenih ugovora o miru obaviti će se tek mjeseca prosinca. O ratifikaciji ugovora obaviješteni su izvanjski uredi u Washingtonu, Parizu, Petrogradu i Tokiju, te poklarsari Amerike, Franczeke, Rusije i Japana.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Knjige društva sv. Jerolima u Zagrebu.

Knjige društva sv. Jerolima pripjele su, te ih članovi mogu dići kod povjerenika g. L. Kriza, via Muzio br. 16.

Odsudjen na smrt na vještalima. U utorak bio je od porotnog suda u Rovinju osuđen na smrt na vještalima radi izdajnog umorstva Angeo Markon od Antona, seljak od 28 godina iz Motovunskih Novaki, što je dne 31. maja o. g. ubio nožem Petra Močiboba pok. Grgura iz Karojbe.

U utorak je počelo jesensko porotno zasjedanje u Rovinju, te se je bavilo već u prvog raspravi groznim slučajem i moralo izdati ovu tragičnu osudu.

Konstatiramo i u ovom slučaju žalostnu činjenicu, da je i na ovoj raspravi optuženik morao obćiti sa sucima kroz tumača, koji je ovaj put bio g. dr. Perčić, prislužnik na sudu u Puli, te koji po zna sasma dobro hrvatski jezik, te u koliko nam je drago da je rovinjski sud valjda za uvijek bacio u reportarnicu glasovitog tumača za hrvatski (?) jezik Moscardu, u toliko kažemo da je žalostno, da se kod sudova u Istri u 20. vijeku mora još rabiti u ovako važnim raspravama tumača za hrvatski jezik, jezik većine pučanstva Istre.

Vapji i vapji — ali ni makac napred — čemerni puče!

Otvorenje morskog hospicija grada Beča.

U nedjelju bilo je svečano otvorenje morskog hospicija što ga za svoju bolestnu djecu podigao grad Beč u Sv. Pelagiju kod Rovinja. Svečanosti prisustvovali je bečki načelnik dr. Lueger sa mnogo odličnih članova bečkog magistrata, zemaljskog odbora bečkog i profesora; namjestnik Istre knez Hohenlohe, zemaljski kapetan i mnogi drugi. U ovaj hospicij šiljati će grad Beč djecu bolestnu od škrofala i drugih bolesti koje su uzrok ili izvira iz ove bolesti.

Obvezanici za vojničku levu godine 1906.

Svi oni mladčici, koji podpadaju vojničkoj stavnji (levi) godine 1906, a to su oni rođeni god. 1885, 1884, i 1883, a koji stanuju u području občine Pula, te bili oni pripadnici ove občine ili ne, imaju se tekom mjeseca novembra ove godine prijaviti na municipij i tamo iznesti odnosno predati molbe za eventualne pogodnosti, koje dāva vojnički zakon za služenje u vojski.

Oni pak vanjski obvezanici, t. j. koji nisu pripadnici občine Pula, treba da tekom istog mjeseca novembra podnesu molbe kroz municipij ako žele predstaviti se vojničkoj levi u Puli t. j. izvan njihovog pripadnog kotara.

Lošinjski kotar:

Imenovanje.

Nj. V. car i kralj imenovao je kanonika sbornog kaptola u Cresu Nikolu Turata nadpustom. Čestitamo!

Seljaei dolaze — gospode nelma. Tako jadicuje dopisnik tršćanskoga „Cititica“ iz Cresu javljajuć istomu, da se nije opetovno moglo držati sjednice obćinskog zastupstva radi nemarnosti i nehaja gospode gradskih zastupnika. Zastupnici — kaže — izvanjskih sela, koji nisu osobe naobražene, odazivlju se pozivu, dočim se gospuda gradski zastupnici „persone colte“ takvom pozivu oglašuju.

Odatle bi morao zaključiti creski piskar, da je vanjskim obćinarom i zastupnikom više stalo do dobre i redovite uprave, nego li njegovoj gospodi, premda su „colti“.

Iz Malog Lošinja pišu nam. Mi se uvijek rado sjećamo milih naših gostiju, koji dolaze amo iz raznih slavenskih krajeva radi odmora ili da traže tielu zdravlja, ali između njih ostavio je ovdje najugodniju spomenu osobiti prijatelj i dobrotvor istarskih Hrvata u obće, napose pako našeg milog Lošinja — a to je veleuč. gosp. dr. Pero Magdić odvjetnik u Varaždinu. On je boravio među nama prošle zime dulje vremena, utio nas i bodrio rieđu i činom da uztrajemo u svetoj narodnoj borbi. On je izdao i krasnu brošuricu pod nasloynom „Sa Malog Lošinja“, u kojoj je opisao

naše prirodne krasote i naše jade i nepodnešeni bili su sa strane dotičnoga volje. Jednom prigodom nakon krasnog reklamacionoga odbora rješenj. Odbor Njegovora predložio je u društvu „Zora“ da maca, u kojem igraju glavni ulogu žid se sagradi u našem gradiću „Narodni Chon i protestant Klein, ne bijase zadovolom“, te je u tu svrhu odmah položio 30 kruna, kasnije poslao nam je u više navrata 68 K; i konačno podario 150 kruna — svoje brošure, da se ju raspaca na korist toga „Doma“.

Mi mu inače njegovu ljubav nemožemo uzvratiti van da mu zaželimo, da nam ga Svevišnji još dugo pozivi čila i zdrava uzdrži a da bude mogao koristiti i nadalje siroti istarskom Hrvatu.

Medju naše dobrotvore ubrajamo sada i g. Hinka Brillii-a, koji je prošle zime ovdje ravnao ljekarnom g. Rajha, a sada je gospodarom ljekarne u Litiji, nedaleko Ljubljane; i on nam je poslao u gorku svrhu 50 K priznavajuć veliku važnost predlogu g. dra Magdića. I njemu izričito ovim najrsjadnijim zahvalu. Mi ćemo se pokazati dostojnimi ljubavi i prijateljstva spomenute gospode ako budemo sledili njihov plemeniti primjer. Radi toga bi valjalo, da se i mi domaći maknemo, da posegnemo što dublje u naše žepove, pak da zatim pozovemo braću i prijatelje u i izvan Istre, da nam i oni priteknu na pomoć. Prije svega valja svakako, da mi sami učinimo narodnu dužnost i onda ćemo imati obraza, da pokucamo i na bratska vrata. Na posao dakle braćo Maloselci!

P. S. Priposlani nam novac za „Nar. Dom“ uložen je u ovdašnjoj Posujilnici.

Voloski kotar:

Izpod Kastva. U selu Tometiči izpod Kastva na cesti koja vodi na Matulje, postaja našu, Volosko i onda dalje, našla se u svoje vrijeme živa voda, izvor u komu voda nikada ne presahne. Blizu, tik uz izvor podigao je već dulje vremena mesar iz bližnjega sela Beliči klaonicu. Je li to razborito? Ta ljudi božji, gdje ste bili, a i gdje ste sada? Kada vam šterne i kali presahnu morate Bog zna kamo, dogodiš se u svoje vrijeme i na samu Rieku po vodi, a tu imate blagodat Božju pred vrata, pa neznate, ne hajete, nećete, da ju čuvate. Iz one klaonice teče svo blato, sva neanaga ravno nutar u jamu gdje je taj izvor. Doznali smo to ovih dana, a neznamo, je li to već znano našemu obć. glavarstvu u Kastvu. Svaka mu čast, hvaljeviedno je upravo nastojanje našega glavarstva ovo nekoliko godina, gdje toliko nastoji, da puk previdi dobrom pitkom vodom, podigne naime svake godine u dva, tri sela velike šterne, u koje se stiče voda cijeloga sela, ali ovaj izvor u Tometičih ostaviti se tako ne smije. Voda, kažu, je već blatna, kako u nju utiču smrad i blato iz klaonice, ali, bi se na dobu možda dalo providiti, da se raztisti, te izvor onda uredi. A i smrdež iz klaonice ne pristoji uz cestu, kojom svaki dan prolaze kotije iz Voloskog, Opatije u Kastav. Red i čistota pola su zdravlja. To na poticaj onih na koje spada.

Iz Kastva nam pišu: Pod tim naslovom uvršten je dopis u br. 41. cienj. „N. S.“ od 12. t. mj., koji se bavi sa meparskim i postarskim prilikama u Kastvu. Neznaniti dopisnik udara tu na obćinsku upravu, kao da je baš ona kriva vjekojim neredima i odgovorna za čine pojedinaca. Podpisano odbija od sebe tu osvadu i pozivlje g. dopisnika, kao svakoga drugoga, da, ako imaju kakvu pritužbu bilo protiv mesara, bilo protiv pošte meštrice, da ju pismeno podnesu ovoj obć. upravi, koja će čez svakog obćirva učinili potrebno, da se možebiti naperedu stane na put. Otvoreno dakle napred, pa će podpisano znati svakoj opravdanoj pritužbi udovoljiti. Obćinsko glavarstvo. Kastav, 17. oktobra 1905.

Načelnik: Jelusić.

K obćinskim izborom Volosko-Opatija. Priprave k obćinskim izborom u Volosko-Opatijskoj občini kao da su započele. Listine bile su izložene. Reklami

Pazinski kotar:

Skupština Djačkog prip. društva u Pazinu obdržavala se, kako najjavljeno, dne 5. t. mj. iz učestvovanje članova iz Pazina i bliže okolice. U svom nagovoru sješlo se predsjednik preminulih članova i dobrotvora društva, a poimeince biskupa Jurja Josipa Strossmayera, dra Dinka Vi-tezića, Mihovila Laginje, Dinka Maškardina i Franice Lenac, uspomeni kojih je skupština izkazala dužnu počast.

U ime članarine i darova utjeralo je društvo tečajem lanjske upravne godine ukupno K 15534-19, i to iz Istre K 9827-01, od Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru

Volosko. Zabava podružnice. Dne 7.

u večer priredile su naša mužka i ženska podružnica zabavu na korist božičnoga drvca. Kako je zabava za drve, dječje, tako su također djeca kod zabave sudjelovala. Kao prvi anđjelak govorila je proslov Jelica Jančić. Kratak dvogovor imali su Vjera Trinajstić i Rudolf Kršak, liepo, ma baš krasno. Službeno, dramatičko društvo zapjevalo je dvie pjesme na obće zadovoljstvo, a više gospodjica i gospode odigralo igricu „Soba broj 13“. Iza toga se je pjesalo. Medju to su „Lovoraci“ iz Opatije odpjevali u gostioni „Narodnoga doma“ više pjesama onako skladno kako to oni znadu.

Podgrad. Skupština kotarsko-gospodarske zadruge za kotar podgradski obdržavala se je u nedjelju. Kako zanimljivo za zadrugu sve više raste, vidi se iz broja članova što su k skupštini došli. Bilo jih je kakvih 300. Od tamo očekujemo potanjii izvještaj. Medjutim čestitamo zadrugi i njezinom upraviteljstvu na njezinom sve većem napredku. Kad bi imali druge oblasti, koje nebi pokazivale produktivnosti našem narodu i u čisto gospodarskih stvarih, tako bi sjajno napredovali. K skupštini je došao također putujući poljodjelski učitelj gospodin Sancin iz Buzeta, te tim pokazao da on želi da zadruga čim više koristi donese.

Iz Opatije. (Vjenčanje). Nedjelju dne 8. t. mj. vjenčala se je u ovdašnjoj crkvi gospodjica Amelija Jurković sa drkom Karlom Baxom. Već samo ime Amelije Jurković zainteresuje svakoga ko ju pozna, bilo rad obitelji iz koje potiče, bilo sa Amelijine ljepote, dobrote i rodoljublja koje ju osobito riesi, i koje je često put pokazala činom. To veći interes za njezinu vjenčanje bio je, kad se je znalo za koga ide. Dr. Karlo Baxa odvjetnik je u Pragu, poznat iz nekih procesa i dalje Pragu; on je zastupnik na saboru kraljevstva českoga i na carevinskom vieću, kao predstavnik radikalne državopravne česke stranke. I Amelija i Baxa pritegli su množinu ljudi k svojemju vjenčanju. Bila jih je puna crkva i oko nje. U crkvu su došli mladoženje službeno jedino u pratnji svjedoka, dra Landra i Viktora Cara Emina. Vjenčao jih je domaći kapelan veleuč. g. Mate Dabrović, izrekav također krasno prigodno slovo. Društvo „Lovor“ je mladencem već večer prije zapjevalo dvie pjesme pod oknom, i pozdravilo jih. Amelija je to i zaslužila. Ta bila je najstalnija i bez zamjere najmudrija radilica kod Lovorovih zabava. Mladoženje odputovali su već onoga dana u Beč, a od tud u Prag. Želimo iz srca da našoj dražestnoj Opatiji, vrljoj Hrvatici, obične njezina nova domovina Česka u Zlatnom Pragu! Brio sretan taj riedki, ako ne prvi brak odlične istarske Hrvatice sa vidjenim Čehom!

dotičnoga
dbor Nje-
ulogu žid
zad-
podnesao
stvo. Ima
od c. kr.
da da
ga kape-
Dne 7.
i ženska
ožičnoga
e, dječje,
e sudje-
orila je
Ivovgovor
F Kosak,
matičko
na obće
gospođe
za toga
viasi* iz
odnoga
o kako
ko go-
gradski
zani-
vidi se
dosi.
očeku-
ditatmo
a nje-
imati
pro-
gospo-
predo-
putu-
Sancin
eli da
n dne
crkvi
drom
melije
bozna,
ilo sa
ubljuba
put
nje-
lo za
je u
dalje
kra-
vieću,
ravne
itegli
nanju.
e. U
edino
aktora
ka-
rekvav
uztvo
prijre
po-
Ta
drija
enje
e, a
našoj
ikne
mom
prvi
nim
tva
no,
a iz
vru
nova
rupa
Vi-
dina
kup-
no, je
dine
'01,
stru

K 3000, iz Hrvatske K 1284-60, iz Trsta i okolice K 1198-96, a iz inih krajeva K 221-62.

Od 213 učenika upisanih tečajem godine u gimnaziju dalo se pomoći 129 učenikom, od kojih je bilo 109 Hrvata a 20 Slovenaca. Po redovitom obitavalištu i sudbenom kotaru spadali su podpomagani učenici pod Pazin 43, Buzet 20, Volosko 14, Kopar 10, Motovun 8, Trst 8, Pula 6, Lošinj 5, Krk 4, Podgrad 3, Poreč 2, Rovinj 2, Labin 2, Cres 1, Vodujan 1.

Pripomoć dana učenikom iznaša ukupno K 17030-78, a na knjige se potrošilo K 1026 67, tako da je ukupni trošak na učenike bio od K 18057-45.

Prihodi društveni nisu, kako izvidno, bili dostatni za pokrivenje troškova, te se za najak pokrio djelomično iz zakladne imovine te za najom od K 2558-45 od zasebnika.

U takvom stanju ulazi naše društvo u ovu upravnu godinu. Uzme li se u obzir to, pa okolnost, da je ove godine upisano u gimnaziju 233 učenika (u I. razred 51), tada se nadamo da će oni, kojim u istinu stoji u srcu obstanak Hrvata u Istri, znat uvažiti krutu nuždu, u kojoj se nalazi ovo prevažno društvo.

Imovina posebne zaklade za Dječji dom iznašala je koncem upravne godine K 27380, i to K 20380 korisnosno uloženi pri raznim zavodima, a K 6980 u nekretninama. Izvješćujući predsjednik o stanju toga pitanja, naglasio je, da je sa stanovite strane stavljen u izgled našem društvu znameniti prinos, po kojem bi bila osigurana provedba osnove, te usljed koje bi se već težom dođuće godine moglo započeti sli nužnom gradnjom.

Ta viest bila je primljena sa neopisivim veseljem, te se opazilo kako je svima odlanulo od mnogih bojazni za društvo i njegove svrhe.

U novi odbor bili su odabrani: dr. D. Trinajstić kao predsjednik, Grašić Josip kao podpredsjednik, Frankola Fran kao tajnik, Cucantić Matija kao blagajnik, a Kos Ivan i dr. S. Kurelič kao odbornici, te Brolih Luka i Mandić Josip kao zamjenici.

Kao drugih godina izdati će i ove godine odbor tiskom izvješće o društvenom djelovanju.

Preporučamo toplo prijateljem naše stvari u Istri, da se prigodice sjete ovog prevažnog društva.

Za društvene podružnice u Pazinu.

A) Darovali sa žen. područ. Družbe sv. Cir. i Met. u Pazinu:

Gđjica Marija Pilat sabranih u Čitavnici K 6-40; Gosp. Matika Josip, obč. činovnik K 20.—. Gosp. Gasparini Gržina Ivan iz Sv. Vitala K 10.—. Gđjica Bazilija Francić na uspomenu pok. učiteljice Karoline Fučić K 1.—. Ista na uspomenu pok. Andrijić K 1.—. Posujilnica u Pazinu K 100.—.

B) Darovali sa mušku područnicu sv. C. i M. u Pazinu:

Posujilnica u Pazinu K 100.—.

C) Darovali sa Dječje Zabavište u Pazinu:

Ante Bertoša prigodom pogreba pok. Margarete Bertoša rođj. Velan od rodbine sakupljenih K 5.—. Gosp. Mate Francić da počasti uspomenu pokojne nećakinje Pavle Francić K 10.—. Gđjica Bazilija Francić da počasti uspomenu gospođe Grašić K 2.—. N. N. za oprost putnog potroška do Plominja K 2.—.

Josip i Josipa Bačić.

Razni prinosi:

Za Družbu sv. Cirila i Metoda pripisalaše preko naše uprave:

Veleč. gosp. pop Ivan Vinodolac, kapelan u Šajinah 21 K sakupljeno u Sv. Mariji od Zdravlja.

Gosp. Matko Opaza nadstr. u c. kr. kaznioni u Kopru, povodom umirovljenja daruje 4 K.

Ukupno danas . . . . K 25.—
Na račun ove g. izkazanih . . . 1898-48
Sveukupno K 1424-48

Franina i Jurba.

Fr. Kalaj tu kozu z jarbola, Jure, vis da smo blizu Basko.

Jur. Ca si manen Franc, ca mi to govoris.

Fr. Tako će reć kapitan jite neverujbo-govaca, kada bude slavno navigala ona ona lipa kumpanija s Pula va Basku.

Jur. A zac; ca ima koza tu posla?

Fr. Vidis, to ti je ovako: s kozun va Basku ne sme prit; nase i njihov domaće slavne trobojnice se srame i tako će morat prit, ako budu, va Basku kako mulasti, to će reć pod-sicenoj repa, kako i koza.

Jur. Aha, sad razumim i tu su oni niki nasi domaćini, koji su se u tojem svitu odvrgli od svog domaćeg zajika, te su postali superbi na kozu, a svoje lipa narodne zastave se srame — sramota jih zela!

Fr. Sramota je to prava, da, i za nas stare i poštene Bascane. Ma neka se samo pokazu, će zapamelit za uvik kako nas moraju rispelat, te ćemo ih mi krijance naučit, kad su i nju pod noge hitili. Ako pridu, će moć slobodno na Velikih Vratih ankoru hitit.

Razne primorske viesti.

Ispiti usposobljenja za učitelje.

Ispiti usposobljenja za obće pučke i građanske škole pred ispitnim povjerenstvom u Kopru, započeti će u ponedjeljak dne 6 novembra o. g. u 8 sati u jutro.

50.000 kruna za braću u Istri.

Spljetsko »Naše jedinstvo« donosi ovu krasnu i radosnu vijest:

»U zboru narodnih prvaka na Rijeci odlučeno je, da se svota od 50.000 kruna sakupljena i preostala prilikom pokreta u Hrvatski daruje konvikt u hrvatskih dja-ka u Pazinu. Ovaj konvikt već ima jedan mali fond od 20.000 kruna, pa će mu ovako znatno porasti, ali će ujedno ovaj primjer utjecati i na sve rodoljube, da se za braću u Istri zauzimlju još većim marom i ljubavlju.«

Zagrebači »Pikret« poprađuje ovaj plemeniti čin ovako:

Ova odluka pristaje izvrsno uz zaključke, koji su u političkom pogledu stvoreni na Rijeci. 50.000 kruna za unapredjenje narodne prosvjete u zapuštenoj Istri, namijenjenih dakle održanju našega narodnoga življa, znači više, nego ma kako sjajna rezolucija o hrvatstvu Istre, jer podizanje narodnih škola u Istri, to je u današnjim odnosima najbolja hrvatska politika u Istri i za Istru. Koliko nas je vijest »Naš. Jed.« obradovala radi svrhe, kojoj je novac namijenjen, toliko nas je obradovala i radi svrhe, zbog koje je novac sabran. Tih 50.000 kruna bilo je sabrano za žrtve narodnoga pokreta u Hrvatskoj, što pokazuje, kako se duboko dojmio ovaj pokret u Dalmaciji. Novac nije potrošen za svrhu, za koju je sabran, dokaz, da se s njim savjesno postupalo. Svota je bila povjerena odboru u Spljetu, a njom je od sada upravljao gosp. dr. A. Trumbić, koji ju je u svoje doba uložio u banku.

Hrvatski delegati i Franjo Kossuth.

Na pozdrav predsjednika eksekutivnog odbora magjarske koalicije i predsjednika neodvisne stranke, Franja Kossutha, koji priborismo u broju od ponedjeljka, odgovorise članovi eksekutivnog odbora riečke konferencije ovim brzojavom:

»Gospodinu Franju Kossuthu, Budimpešta. — Vaš srdačni pozdrav primismo sa radošću i zahvalnošću. Pošto se mi ne nadamo nikakvoj pomoći od onamo, odakle pomoć ne može doći, mi jedno-dušno za tim radimo, e-da možemo za-štititi i postići naša prava. Naša je vruća želja, da budu naše tražbine u korist i sreću obijuh naroda, što prije polučene.

Podpisani: Dr. Pero Čingija, dr. August Harambašić, Vinko Milić, dr. Ante Trumbić, Stjepan Zagorac.

Kossuth je njima upravio brzajov na hrvatskom jeziku. Oni mu odvratise na jeziku magjarskom.

Protiv analfabetizma u Hrvatskoj.

Kotarski predstojnik, Gjuro Horvat, namjerava sazvat je enketu svih pučkih učitelja osjećekog kotara, da se dogovore o sredstvima; kako umanjiti broj analfabeta. U budućem proračunu mjestne občine bit će postavka za nagradu onih učitelja, koji budu odrasle učili čitati i pisati. Tako u Hrvatskoj, a kod nas u Istri? Gospoda što nad nama vedre i oblaće, ne će za stalno sići s uma; kako da brižno me seljaku pomognu. Dakako, ne žele, da bi se seljak stogod naučio, jer bi tako sam na svoje oči vidio, što mu po zakonu ide — gazdliku što mu se tekak daje. Uvidiv sam krivice, mogao bi seljak uzeti u ruke bič, pa po njima, koji ne će da mu dadu što ga ide, i koji ne će da vrše božje i carske zakone. Čemu da si naprte na sebe nove brige, kada mogu ljepše bez njih živjeti? Narodna občine, maknite se, učinite vi, kada ne će c. k. oblasti. Pomozimo sami narodu, kad su besćutni i kad ne će oni, što su pozvani da mu pomognu.

Vina kao — vode! Iz Starigrada u Dalmaciji pišu hrvatskim listovom, da imade ljetos tamo vina kao vode. Nikada ne bijaše obilatlje jematve ili trgatve i što se najveći starci sjećaju. Svakim parobrodom dolaze tamo nove bačve. Prodalo se je nešto novoga vina — jer ljudi nemaju bačava — po 16 i 17 kruna stolitar. Ovoliko do znanja trgovcem sa vinom.

Zasluzeno odlikovanje. Vj. V. car i kralj podielio je vitezki krst reda Fran Josipa preč. g. Matiji Marušiću u priznanje njegovih zasluga. Kako smo onomadne javili stupio je g. Marušić vjeroučitelj na kr. velikoj gimnaziji na Sušaku i počastni kanonik na vlastitu molbu u stanje uira, te mu bijaše podieljeno gornje odlikovanje tim povodom.

Podpora za cestu Labin-Sv. Marina-Ravne. Iz posve pouzdana izvora doznajemo da je c. kr. ministarstvo za unutar-nje poslove dozvolilo za izgradnju ceste Labin-Sv. Marina-Ravne državnu podporu u iznosu od 20.000 kruna. Jedva je zapušćenijega predijela u Istri nego li je onaj recimo poluotok što se stere izmed Raškoga kanala i Parozinskoga prolaza (Vela Vrata). Na cijelom poluotoku dvie su župe, a neki župljani imaju do svoje župe do dva sata daleko. Do prije tri godine ne bijaše niti jedne škole. Prije tri godine otvorila se je škola u Svet-Lovreču-Predubac, za koju je družba sagradila zgradu. To je ona izmed ostalih za koju je zemaljski sabor uzkratio troškove, gdje su c. kr. oblasti ostavile lanjske školske godine učitelja bez plaće, i gdje su ga ove školske godine digle, jer još nisu bile kadre izvojevati učitelju plaće. Lanjske školske godine otvorila je Družba školu u Sv. Marini. Marom i požrtvornostju čestitih ljudi onih strana i pomoću Družbe još će se koja škola otvoriti. Dok se nije prije malo godina sagradila cesta od Labina na Svet-Lovreč-Predubac, ne bijaše na cijelom poluotoku ni jedne ceste. Sad eto gradili će se i druga, na Sv. Marinu i Ravne. Jako je potrebita onim ljudem. Bit će zahvalni i vladi i svakomu koji je što doprinesao da će se graditi. Nek se sagradi čim prije i nek se novci savjestno potroše!

Nešto o kakaou. Kako izkustvo uči, redovito uživanje kakaou nije zdravljiv pod-nipošto tako pristupačno, kako se je to mnogostrano dosada vjerovalo. Uslijed vlastite često i vrlo visoke sadržine masti (kadkada preko 50%) proizvodi i sprječava kakaou smetanja u probavljanju, koja su kao abnormni slučajji želudca, prekomjerno brzo zasićenje, umanjena naslada za jelom i žgaravica bili osjećeni. U njemu sadržavajuće otrovne tvarine (kakaorot) prouzroči

osim toga mlitavost crjevlja, dapače često potrajno začepljenje. Da se ove neugodnosti odstrane, donosi staropoznata tvrdka Johann Hoff pod oznakom »Kandol-kakao« neki proizvod u trgovinu, koji je uz svoj najfiniji blagotek, te potanki savez sa sladom vrlo lahko probavljiv i pored toga od svih drugih vrsti kakaos daleko jestiniji. Ovaj savez sa sladom, kojega su sve vriednija svojstva za zdravije uvijek obćenitije priznavana, umanjuje sadržinu masti tako daleko (glasom analize zavoda za iztraživanje u Beču od 21. listopada prošle godine za 19-33%) da je »Kandol-Kakao« doista nemastiv i za svaki organizam vanredno pristupačan i hasnovit. Kandol-kakao izkazuje se podjedno uslijed sve to više povećajućih se sadržina na hranivosti u mnogim slučajjevima kao važno hranivo sredstvo, poimeance za umirenje nervoznih živaca, pomanjkanja krvi i t. d. Tko je na kakao priviknuo, sigurno će Kandol-kakao doskora objubiti, te ga u svih zgodah redovito upotriebiti onako, kako to njegova vrлина iziskuje. Kandol-kakao nalazi se na zaliham gotovo svih mirodijskih trgovina, ipak valja točno paziti na ime Hoff i neka se zahtjeva izrično Kandol-kakao.

Malo računa obzirom na sveobće izborno pravo. Tršćanski list »Il Sole« proračunao je na temelju posljednjega brojenja pučanstva da bi imalo pravo glasa u ovoj polovici monarhije, kad bi se uvelo sveobće izborno pravo, 6,151,684 biraca. Kad bi se imalo izabrati 426 zastupnika, kako se sada bira, tad bi na svakih 14.474 došao jedan zastupnik.

Evo kako bi birati bili razdieljeni po narodnosti. Bilo bi biraca:

2,413,906	Njemaca
1,388,576	Ceha
912,118	Poljaka
766,000	Rusina
283,584	Slovenaca
172,559	Talijana
168,822	Hrvata i Srba
44,076	Rumunja
2,035	Magjara.

Razdieli li se broj svake narodnosti sa 14.474, može se saznati, koliko zastupnika bi palo na svaku narodnost.

Njemci, Poljaci, Talijani, Rumunji bi izgubili; svi ostali bi dobili — prema onomu najme kako je sada, i kad bi brojenje pučanstva odgovaralo istini.

Po gornjem računu imali bi Slovenci obilnih 19, Hrvati sa Srbi ne podpuno 12 zastupnika, Talijani 12.

Listnica uredništva i uprave.

Gosp. N. N. O pripoviesti, Pri odru« kazati ćemo Vam naše mnjenje ovim putem, čim ju pročitamo. Preporučamo se i da ste nam zdravo!

Javna zahvala.

Potpisani smatra svojom dužnosti ovim putem zahvaliti se veleučenom gosp. dru Ivanu Letišu, obč. lječniku u Buzetu za njegov požrtvovni trud i spretnu pomoć, koju je pružio supruzi podpisanoga kod pogibeljnog poroda, te ju tako izbavio iz velike pogibelji u kojoj se nalazila.

Bog mu plati!

ROČ, dne 15. oktobra 1905.

Josip Maljavac, obč. tajnik.

Zahvala!

Milog ravnatelja zahvalno pozdravljamo slaveć dvadesetpetu godinu mature: Cepulić, Kirac, Tarabochia, Zigović«.

Svesrdice zahvaljujem na toli iskrenoj, prijateljskoj uspomeni.

Takova harnać nezaboravnih kojih bivših mlitih učenika, vazda je moja ugodna utjeha, moj dični ponos.

Poslo neznam, dragani, gdje pojedini boravite, šaljem Vam moj dužni pozdrav i poklon u dičnoj Našoj Slugi.

SPLIT, 16. listopada 1905.

Ljudevit Slamnik.

